

המביא פרק רביעי ביצה

לה.

עין משפט ג'ר מצוה

עא א מיי פ"ה מהל
מעשר ה' יח:
ג ב מיי ש"ג פ"ג הלכה
ד:
עג א מיי פ"ד שם הלכה
ז [ונש"ע י"ד סי'
שלא שפ"ה זכ]:
עד ד מיי פ"ה שם הלכה
(כב) [כ כג טו"ש"ע
י"ד סימן שלא שפ"ע
קד]:
עה ה מיי פ"ג שם הלכה
ג [ונש"ע י"ד סימן
שלא שפ"ע זכ]:

רבינו הגנאל

ואקשינן אמאי מחייב ר'
אליעזר ברבר שלא נגמרה
מלאכתו, והלא מה
שישאר מכדי אכילתו
מחזורו אצל העיקר
שנטלו ממנו עד שנגמרו
מלאכת הכל כאחת,
ושמעין ליה לר' אליעזר
דכי האי גוונא לא קבע,
דתנן במעשרות פרק ד',
הנוטל זיתים מן המעטן
טמא פטור מפני שמחזור
את המותר. ואוקימנא
לריש במעטן טהור
וגברא טמא, דלא מצי
לאהדורי מה שישאר לו
מן הזיתים, וסיפא במעטן
טמא וגברא טמא, דאכל
מאי דאכל ומאי דאשתירי
ליה מן זיתאי מהדר להו
למעטן ולפיכך פטור.
ופרכין מתניתין נמי
במעטן טהור וגברא טמא.
ואקשינן והלא מתניתין
מחזורין ועומדין הן,
כלומר עדיין לא נגע בהן
כלל, אלא יברור בלבד
אמר מיכן אינו נוטל למחר.
אמר רב שימי בר אשי ר'
אליעזר לטעמיה דאמר
אפילו תרומה קובעת, וכל
שכן כשיאמר מיכן אני
אוכל למחר, דתנן
במעשרות פרק ב', פירות
שותרמן עד שלא נגמרה
מלאכתן ר' אליעזר אוסר
לאכול מהן עראי וחכמים
מתירין. ת"ש מספסא
וחב"א עד שירשום ויאמר
כרי. כנין הראשון
ופשוטה היא. הגה
העמודו טעמא דר'
אליעזר משום דאמר מיכן
אני אוכל למחר קבעה לה
שבת עליוהו. ורמי דר'
אליעזר אדרי' אליעזר,
דתנן בתרומות פרק ח',
היה אוכל באשכול ונכנס
מגינה לחצר, ר' אליעזר
אומר יגמור, ר' יהושע
אומר לא יגמור. חשכה
בלילי שבת ר' אליעזר
אומר יגמור כו'. הנה כיון
שהיה אוכל באשכול
מערב שבת וחשכה בלילי
שבת, כאילו אמר מיכן
אני נוטל, כיון שתרפס
בירו האוכל ואוכל, ואי'
אליעזר יגמור ולא קבעה
שבת. ומשנין התם כדתי
ר' נתן בירושלמי (ט), דתני
ר' נתן לא שאמר ר'
אליעזר משום שהתחיל
באשכול בהיתר יגמור,
אלא שר' אליעזר אומר
יתקן עד מוצאי שבת
ויגמור, ש"מ אבל בשבת
לא, משום דקבעה לה
שבת כי האי גוונא. אי'
והתן אחד שבת ואחד
חצר ואחד תרומה ואחד
מקח, כיון אין קובעין
אלא ברבר שנגמרה
מלאכתו. שבת לאפוקי
מהלל, דתיניא המעביד
פירות ממקום למקום
וקדש עליהן היום אי' יהודה הלל עצמו אוסר,
ומדקאמר וקדש עליהן היום, שמע מינה דברר שלא נגמרה מלאכתו [הוא], דאם נגמרה מלאכתו מאי איריא קידשה שבת אפילו בחול נגמרה מלאכתו אסור.

והלא מותרו חזור. ולרבי אליעזר אפי' נטל הרבה מן הטבל
בחול לא היו קציעות כדמוכח בסמוך בדבר הראוי
להחזיר מותר וכל שכן לדבורו אינו קובע:

רישא במעטן טהור וגברא טמא דלא מצי למהדר. ור"ת
והרי נטמאו זיתאי המעטן כשנטל
מהן וי"ל דלא טמא אלא מקום מגעו
ויכול ללקחו מלמעלה שלא יגע
באחרים ומ"מ אינו ראוי להחזיר
המותר לפי שמתערבים הטהורים
עם הטהורים כך פ"ה אי נמי כגון
שנטלו בפסוטי כלי עץ או שנתן לו
חצרו: **והלא** הן מוחזרין
ועומדין. דלא נטלן אלא דבורא
בעלמא ואין לך חזרה גדולה מזו
דלפי' צראוי להחזיר לא מקבע כ"ש
בלא נטל כלל:

אלא אמר רב שימי וכו'. והאי לר'
אליעזר קובע שבת אפילו
בלא נגמרה מלאכתו כמו גבי תרומה
אזל לרצנן דמתירין גבי תרומה לא
ידעינן גבי שבת:

תא שמע מסיפא. דלא פליגי
רבנן אלא דאמר דצרייה:

[שאני התם כיון דאמר מבאן].
והכא לא שייך למפוך והלא

מותרו חזר לרצנן לית להו הך
סברא * ולעולם מותרו קובע:
רבי אליעזר אומר יגמור בשבת
אלא כו'. ור"ת מ"ש

מתינוקות טעמו למוציא שבת לא
יאלכו ויש לומר דהתם יתדוס לאכילת
שבת אלא הכא לא יתדוס שבת כ"ל
רש"י אי נמי דהתם מיירי בתלמידי
דנגמרה מלאכתן אזל הכא מיירי
באשכול שלא נגמרה מלאכתו:

אחד שבת * אינו קובע וכו' אינו
קובע אלא ברבר שנגמרה

מלאכתו. ואם תאמר מאי נפקא
מינה כיון דאינו קובע אלא בדבר
שנגמרה מלאכתו וי"ל דנפקא מינה
דקובע אפי' קודם ראיית פני בעיני:
שבת לאפוקי מדה"ט. ונדון
הוא דהוי' למנקט לאפוקי

מדרכי אליעזר דלמחר קובע אפי'
דדבר שלא נגמרה מלאכתו ומשום
הכי לא נקטיה משום דלאו רבותא
הוא דלא הכי אפי' הלכה כמותו
דשמוטי הוא ומ"מ קאמר בסמוך
תרומה לאפוקי מדרכי אליעזר דלא

אשכח תנא דלמחר תרומה קובעת
מלאכתו אלא רבי אליעזר:

הדרן עלך המביא

והלא מותרו חזור. היכי מליט למימר דקציעותא משום דבורא הוא
והלא אפי' נטל הרבה מן הטבל בחול ונתן לפניו דמחזי דקציע ליה
באכילה מרובה אם דבר הראוי להחזיר המותר אחר אכילתו
למקום שנטלו משם הא שמעינן ליה לרבי אליעזר דלמחר לא קבע
צביעה קמיימא וכל שכן דבורא בלא
מעשה לא מקבע: **מעטן.** כלי גדול
שצובצבו צו את הזיתים כדי שיתממנו
ויתבטל שמנן בתוכו ויהא נוח
להוליאו צבית הנד: **טובל אחס אחס**
במלה ואוכל. בלא מעשר ולא
אמרין טובלן במלה משוי ליה קבע
הואיל ואחס אחס אוכלן מיד: מן
המעטן טהור חייב. לעשר שאין
ראוי להחזיר מותרו כדמוקי לה
לקמיה בגבא טמא שנטמא במגעו
וכשמחזירן מתערבין הטהורים עם
הטהורים ומטמא השמן וכיון דאין
ראוי להחזיר מותרן ודאי כי
שקליניהו מעיקרא אדעתא למיכל
לכולהו שקליניהו ושויה אכילת קבע:
מן המעטן טמא פטור. מפני שראוי

להחזיר המותר וכי שקליניהו מעיקרא
צרישא אדעתא למיכל פורתא ויהאדורי
מותר שקל: **מאי שנה רישא.** דאין
יכול להחזיר משום דמעטן טהור
והא אפשר להיות גם אם האדם
טהור: **וא"ר אבהו.** כולה בגבא
טמא מתוקמא רישא דמעטן טהור
לא מצי למהדר. ור"ת הרי נטמאו
זיתאי המעטן כשנטל מהן לא טמא
אלא מקום מגעו ויכול ללקחו משם:
ה"ג **רישא במעטן טהור וגברא טמא**
דלא מצי למהדר סיפא בגבא טמא
ומעטן טמא דמצי למהדר: ומשנינן

מסני' נמי. דקבע דצוריה במקלה
טהור וגבא טמא עסקינן דלא מצי
למהדר מותרו: ופרכינן והלא

מוחזרין ועומדין. והלא לא נטלן
אלא דבורא בעלמא הוא וכיון דכי
נטלן ואפשר בחזרה מהניא ליה חזרה
ולא מקבע עי לא אפשר בחזרה נמי
ולא נטלן אלא דבורא בעלמא אין לך
חזרה כו דאפילו משקל נמי לא
שקליניהו: ה"ג **אלא אמר רב שימי**
דבר אשי כו'. אלא לעולם שבת הוא
דצבעה במתני' וכי מסלקת ליה למר

זוטרא מסייעמיה דלא לסייעיה לאבדו
ממתני' ה"ג תסלקיה: ר"א קא
אמר. מנייה מייחית סייעתא דשבת
קבעה אף בשלא נגמרה מלאכתן: ר"א
לעמיה דאמר תרומה קובעת. דבר
שלא נגמרה מלאכתו שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת
עראי עד שיפריש שאר מעשרות: **וכ"ש שבת.** דחשיבא אכילתה.
אבל רבנן אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת: **ס"ש**
מסיפא. דלא אפלוג רבנן עליה אלא לענין צרייה אכל מודו ליה

דדוקא ע"ש שצביעותא הא בשאר שני שזוע אסור משום מעשר: **דטבל מוכן**
לעיל אריבא דר"א משום דרבנן שמעינן להו דאפילו מותרו חזור דחיללא עליה קציעותא הלכך איכא למתלי טעמייהו דרבנן במתני' נמי
משום דליהו קבעיה ולא משום שבת: **ורמיניהו.** דר"א ארבי אליעזר: **היה אוכל באשכול.** וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא דסתם
ענבים לדריכה קיימי: **וכנס מגנה.** שלקטס משם וצא לו לחצר: ר"א **אומר יגמור.** אם רצה לגמור בחצר יגמור אכילתו דאין חצר
קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **רבי יהושע אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
שבת רבי אליעזר אומר יגמור. אם רצה לגמור כי היכי דלמחר בחצר אמר בשבת יגמור אכילתו דאין שבת קובעת דבר
שלא נגמרה מלאכתו ומתניתין אוקימנא טעמא דר"א דבשאר שני שזוע לא משום דשבת קבעה דמשום דבוריה לא מצינא למימר
דהא לרבי אליעזר מותרו חזור: **הכי גרסינן רבי נתן אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
לחצר ויגמור ולא כשאמר יגמור בשבת יגמור אלא ימסין כו'. ומתרייהו ארבי אליעזר קאי דלית ליה לרבי אליעזר שבת
קבעה ומהו למוציא שבת יגמור דלא יגמור למינוקות שטמנו תלמידי דתנן דעליל * למוציא שבת ליה יאכלו דהתם לאכילת
שבת יתדוס הלכך קבעה עלייהו אכל זו לא יתדה לשבת. יש ספרים שהיא כתובה בהם בשזוש וכן גרסינן לה במשנה
דמסכת מעשרות דרבי נתן בתוספתא דמעשרות הכי איתמר: **ואחד מקח.** אם מכרן לחצירו קודם גמר מלאכה לא אמרינן
אחשביניהו דהכי ואכטריבא ליה לרבי יוחנן לאשמעינן משום דליכא למאן דלמחר קבעה כדלקמן * **שבת.** אינטריך לרבי יוחנן
למימר: **לאפוקי מדהלל** לית הלכתא כותיה אלא כרבנן דפליגי עליה: **הלל לעצמו.** הלל לבדו אוסר משמע דכל דורו חלוקין עליו:

ר"א לעמיה דאמר תרומה קובעת. דבר שלא נגמרה מלאכתו שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת
עראי עד שיפריש שאר מעשרות: **וכ"ש שבת.** דחשיבא אכילתה.
אבל רבנן אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת: **ס"ש**
מסיפא. דלא אפלוג רבנן עליה אלא לענין צרייה אכל מודו ליה

דדוקא ע"ש שצביעותא הא בשאר שני שזוע אסור משום מעשר: **דטבל מוכן**
לעיל אריבא דר"א משום דרבנן שמעינן להו דאפילו מותרו חזור דחיללא עליה קציעותא הלכך איכא למתלי טעמייהו דרבנן במתני' נמי
משום דליהו קבעיה ולא משום שבת: **ורמיניהו.** דר"א ארבי אליעזר: **היה אוכל באשכול.** וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא דסתם
ענבים לדריכה קיימי: **וכנס מגנה.** שלקטס משם וצא לו לחצר: ר"א **אומר יגמור.** אם רצה לגמור בחצר יגמור אכילתו דאין חצר
קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **רבי יהושע אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
שבת רבי אליעזר אומר יגמור. אם רצה לגמור כי היכי דלמחר בחצר אמר בשבת יגמור אכילתו דאין שבת קובעת דבר
שלא נגמרה מלאכתו ומתניתין אוקימנא טעמא דר"א דבשאר שני שזוע לא משום דשבת קבעה דמשום דבוריה לא מצינא למימר
דהא לרבי אליעזר מותרו חזור: **הכי גרסינן רבי נתן אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
לחצר ויגמור ולא כשאמר יגמור בשבת יגמור אלא ימסין כו'. ומתרייהו ארבי אליעזר קאי דלית ליה לרבי אליעזר שבת
קבעה ומהו למוציא שבת יגמור דלא יגמור למינוקות שטמנו תלמידי דתנן דעליל * למוציא שבת ליה יאכלו דהתם לאכילת
שבת יתדוס הלכך קבעה עלייהו אכל זו לא יתדה לשבת. יש ספרים שהיא כתובה בהם בשזוש וכן גרסינן לה במשנה
דמסכת מעשרות דרבי נתן בתוספתא דמעשרות הכי איתמר: **ואחד מקח.** אם מכרן לחצירו קודם גמר מלאכה לא אמרינן
אחשביניהו דהכי ואכטריבא ליה לרבי יוחנן לאשמעינן משום דליכא למאן דלמחר קבעה כדלקמן * **שבת.** אינטריך לרבי יוחנן
למימר: **לאפוקי מדהלל** לית הלכתא כותיה אלא כרבנן דפליגי עליה: **הלל לעצמו.** הלל לבדו אוסר משמע דכל דורו חלוקין עליו:

ר"א לעמיה דאמר תרומה קובעת. דבר שלא נגמרה מלאכתו שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת
עראי עד שיפריש שאר מעשרות: **וכ"ש שבת.** דחשיבא אכילתה.
אבל רבנן אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת: **ס"ש**
מסיפא. דלא אפלוג רבנן עליה אלא לענין צרייה אכל מודו ליה

דדוקא ע"ש שצביעותא הא בשאר שני שזוע אסור משום מעשר: **דטבל מוכן**
לעיל אריבא דר"א משום דרבנן שמעינן להו דאפילו מותרו חזור דחיללא עליה קציעותא הלכך איכא למתלי טעמייהו דרבנן במתני' נמי
משום דליהו קבעיה ולא משום שבת: **ורמיניהו.** דר"א ארבי אליעזר: **היה אוכל באשכול.** וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא דסתם
ענבים לדריכה קיימי: **וכנס מגנה.** שלקטס משם וצא לו לחצר: ר"א **אומר יגמור.** אם רצה לגמור בחצר יגמור אכילתו דאין חצר
קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **רבי יהושע אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
שבת רבי אליעזר אומר יגמור. אם רצה לגמור כי היכי דלמחר בחצר אמר בשבת יגמור אכילתו דאין שבת קובעת דבר
שלא נגמרה מלאכתו ומתניתין אוקימנא טעמא דר"א דבשאר שני שזוע לא משום דשבת קבעה דמשום דבוריה לא מצינא למימר
דהא לרבי אליעזר מותרו חזור: **הכי גרסינן רבי נתן אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
לחצר ויגמור ולא כשאמר יגמור בשבת יגמור אלא ימסין כו'. ומתרייהו ארבי אליעזר קאי דלית ליה לרבי אליעזר שבת
קבעה ומהו למוציא שבת יגמור דלא יגמור למינוקות שטמנו תלמידי דתנן דעליל * למוציא שבת ליה יאכלו דהתם לאכילת
שבת יתדוס הלכך קבעה עלייהו אכל זו לא יתדה לשבת. יש ספרים שהיא כתובה בהם בשזוש וכן גרסינן לה במשנה
דמסכת מעשרות דרבי נתן בתוספתא דמעשרות הכי איתמר: **ואחד מקח.** אם מכרן לחצירו קודם גמר מלאכה לא אמרינן
אחשביניהו דהכי ואכטריבא ליה לרבי יוחנן לאשמעינן משום דליכא למאן דלמחר קבעה כדלקמן * **שבת.** אינטריך לרבי יוחנן
למימר: **לאפוקי מדהלל** לית הלכתא כותיה אלא כרבנן דפליגי עליה: **הלל לעצמו.** הלל לבדו אוסר משמע דכל דורו חלוקין עליו:

ר"א לעמיה דאמר תרומה קובעת. דבר שלא נגמרה מלאכתו שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת
עראי עד שיפריש שאר מעשרות: **וכ"ש שבת.** דחשיבא אכילתה.
אבל רבנן אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת: **ס"ש**
מסיפא. דלא אפלוג רבנן עליה אלא לענין צרייה אכל מודו ליה

דדוקא ע"ש שצביעותא הא בשאר שני שזוע אסור משום מעשר: **דטבל מוכן**
לעיל אריבא דר"א משום דרבנן שמעינן להו דאפילו מותרו חזור דחיללא עליה קציעותא הלכך איכא למתלי טעמייהו דרבנן במתני' נמי
משום דליהו קבעיה ולא משום שבת: **ורמיניהו.** דר"א ארבי אליעזר: **היה אוכל באשכול.** וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא דסתם
ענבים לדריכה קיימי: **וכנס מגנה.** שלקטס משם וצא לו לחצר: ר"א **אומר יגמור.** אם רצה לגמור בחצר יגמור אכילתו דאין חצר
קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **רבי יהושע אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
שבת רבי אליעזר אומר יגמור. אם רצה לגמור כי היכי דלמחר בחצר אמר בשבת יגמור אכילתו דאין שבת קובעת דבר
שלא נגמרה מלאכתו ומתניתין אוקימנא טעמא דר"א דבשאר שני שזוע לא משום דשבת קבעה דמשום דבוריה לא מצינא למימר
דהא לרבי אליעזר מותרו חזור: **הכי גרסינן רבי נתן אומר לא יגמור.** קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו: **הכי גרסינן חשכה לילי**
לחצר ויגמור ולא כשאמר יגמור בשבת יגמור אלא ימסין כו'. ומתרייהו ארבי אליעזר קאי דלית ליה לרבי אליעזר שבת
קבעה ומהו למוציא שבת יגמור דלא יגמור למינוקות שטמנו תלמידי דתנן דעליל * למוציא שבת ליה יאכלו דהתם לאכילת
שבת יתדוס הלכך קבעה עלייהו אכל זו לא יתדה לשבת. יש ספרים שהיא כתובה בהם בשזוש וכן גרסינן לה במשנה
דמסכת מעשרות דרבי נתן בתוספתא דמעשרות הכי איתמר: **ואחד מקח.** אם מכרן לחצירו קודם גמר מלאכה לא אמרינן
אחשביניהו דהכי ואכטריבא ליה לרבי יוחנן לאשמעינן משום דליכא למאן דלמחר קבעה כדלקמן * **שבת.** אינטריך לרבי יוחנן
למימר: **לאפוקי מדהלל** לית הלכתא כותיה אלא כרבנן דפליגי עליה: **הלל לעצמו.** הלל לבדו אוסר משמע דכל דורו חלוקין עליו:

ר"א לעמיה דאמר תרומה קובעת. דבר שלא נגמרה מלאכתו שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת
עראי עד שיפריש שאר מעשרות: **וכ"ש שבת.** דחשיבא אכילתה.
אבל רבנן אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת: **ס"ש**
מסיפא. דלא אפלוג רבנן עליה אלא לענין צרייה אכל מודו ליה